

همکاری شرکت‌ها بر مبنای رویکرد شبکه‌سازی در زنجیره تأمین: تجاری از تعاونی‌های کشاورزی

رسول لویایی آدریانی^۱، خلیل کلانتری^۲، علی اسدی^۳ و امیر علم‌بیگی^۴

- ۱- دکتری توسعه کشاورزی، دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی، دانشگاه تهران، کرج، ایران
- ۲- استاد گروه مدیریت و توسعه کشاورزی، دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی، دانشگاه تهران، کرج، ایران (khkalan@ut.ac.ir)
- ۳- استاد گروه مدیریت و توسعه کشاورزی، دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی، دانشگاه تهران، کرج، ایران
- ۴- استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی، دانشگاه تهران، کرج، ایران

چکیده

در ایران، تعاونی‌ها به‌عنوان نمودی از شرکت‌های کوچک و متوسط مقیاس توانایی به اشتراک‌گذاری منابع، شکل‌دهی جریان اطلاعات و یافتن بازارهای جدید برای کنشگری کارآمد در زنجیره تأمین محصولات خود را نداشته‌اند. ماهیت اقتصادی-اجتماعی تعاونی‌ها سبب شده تا این تشکل‌ها نتوانند از قواعد اقتصادی حاکم بر چارچوب عملکردی بسیاری از بنگاه‌های اقتصادی کوچک تبعیت کنند؛ چرا که کارکردهای اجتماعی تعاونی‌ها انعطاف‌پذیری لازم برای پیگیری اهداف اقتصادی صرف را فراهم نمی‌کند. این تشکل‌ها علاوه بر کارکردهای اقتصادی، دارای کارکردهای اجتماعی نیز هستند که این امر منجر به محدودیت رفتارهای اقتصادی صرف در آن‌ها می‌شود. بنابراین، برنامه‌ریزی منطبق با ارکان نظام‌های اقتصادی کوچک مقیاس برای بخش تعاون نمی‌تواند زنجیره تأمین کارآمدی را برای این تشکل‌ها ترسیم نماید. از این‌رو، بررسی ابعاد مفهومی و تجارب جهانی در خصوص شبکه‌های همکاری تعاونی‌ها می‌تواند زیربنایی را برای مطالعات بیش‌تر فراهم آورد و زمینه‌های توسعه همکاری این تشکل‌ها را وسعت بخشد. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که برخی از کشورهای در حال توسعه همگام با تغییرات بازارهای جهانی، جایگاه بخش تعاون خود را در ساختارهای شبکه‌ای زنجیره تأمین تحکیم کرده‌اند و بر بسیاری از چالش‌های آن‌ها نظیر بهره‌وری پایین، خرده‌فروشی، وضعیت مالی نامطلوب، اندازه کوچک و غیره فائق آمده‌اند.

واژه‌های کلیدی: همکاری کسب و کار، زنجیره تأمین، شبکه‌سازی، تعاونی کشاورزی